

Nếu có thì phải nói có,
không thì phải nói không.
Thêm thắt điều gì là do ma quỷ
(Mt 5:37)

Ta chỉ có thể tìm thấy sự khôn ngoan trong chân lý.”
(Goethe)

NÓI THẬT - NÓI DỐI

- Socrates, ông có nghe đồn gì không?
— Khoan đã ông bạn ơi, nhà hiền triết nói. Bạn có chắc chắn những gì bạn sắp nói ra đúng với sự thật không?
— Tôi không rõ. Tôi chỉ nghe người khác kể lại.
— A! Vậy thì ông không nên bận tâm đến nó làm gì, trừ phi đó là một điều “tốt”. Vậy điều ông sắp nói có “tốt” không?
— Chắc không, điều đó không tốt mà lại xấu là đằng khác.
— Hmm. Vậy điều mà tôi sắp nghe có “cần thiết” cho tôi để tôi giúp người khác khỏi bị tổn thương không?
— Cũng không phải như vậy?
— Vậy thì, Socrates điềm tĩnh nói, chúng ta hãy quên chuyện đó đi. Trong cuộc sống này có rất nhiều điều giá trị chúng ta cần biết tới. Chúng ta không có thì giờ để quan tâm đến những vấn đề không có thật, không tốt lành và không cần thiết (The Liguorian).

Bạn thân mến, có bao giờ trong đời bạn đã nói dối? Hay nói cách khác, có bao giờ bạn suy nghĩ, nói, hay hành động khác với sự thật, cho dù là một hành động nhỏ bé, tầm thường hay là một hành động có tầm ảnh hưởng quan trọng? Nếu bạn trả lời “chưa” thì tôi phục bạn sát đất. Nhưng nói nhỏ bạn nghe nhé, trong thâm tâm tôi khó tin bạn quá và nghĩ rằng bạn chưa nói sự thật. Còn nếu bạn trả lời “có” thì tôi muốn bắt tay bạn một cái vì bạn đang mang trong người một bản chất rất là “thật”, rất là “người”: cái bản chất sống xa “sự thật”; bản chất sống trong sự gian dối.

Người Mỹ phân biệt hai thứ nói dối: “nói dối trắng” (white lie) và “nói dối đen” (black lie). Tiếng Việt Nam của chúng ta thì phong phú hơn: chúng ta có nói dối, nói gian, bỏ vạ, cáo gian, vu khống, mạ lỵ v.v... Nói dối về người khác, với người khác và nói dối với chính mình.

Khi đề cập đến “nói dối” tôi nghĩ ngay đến cái miệng trước hết. Nhưng nói đến cái miệng là phải nói đến cái lưỡi. Tục ngữ Việt Nam có câu: “Lưỡi không xương nhiều đường lắt léo.” Tục ngữ nước Ý thì lại nói rằng: “Cái lưỡi tuy không có xương nhưng nó có thể làm gãy cái lưng.” Có rất nhiều sự thật bị bóp méo cũng chỉ vì cái lưỡi. Cái lưỡi là một bộ phận rất nhỏ trong cơ thể con người nhưng nó có thể gây thiệt hại và tổn thương không ai bù đắp được.

Bạn còn nhớ câu chuyện của một bà đi xưng tội với Thánh Philip Neri về tội vu khống cho một người? Sau khi xưng tội, bà hỏi cha có thể làm cách nào để lấy lại tiếng tốt cho người ta. Cha Thánh lắng lắng đi lấy một nắm lông chim rắc tứ phía và nói: chỉ khi nào bà thu được tất cả các lông chim tôi vừa rải thì mới có thể lấy lại thanh danh cho người bà đã vu khống nói gian. Tục ngữ Tây-Ban-Nha nói rằng: “nếu một người đến nói xấu với bạn về một người khác, thì người đó cũng sẽ nói xấu về bạn với người khác.” Nói gian, nói dối là một bệnh dịch lan tràn từ bao nhiêu thế kỷ, cho đến nay vẫn còn là một tệ trạng. Những chuyện không hay của thiên hạ thường được dùng làm câu chuyện “làm quà” của những người muốn làm nô lệ cho chính miệng lưỡi của mình. “Người khôn ngoan có hai cái lưỡi, một lưỡi để nói sự thật, một lưỡi để nói cho đúng lúc, đúng thời” (Euripide).

Nếu tất cả mọi người trên trần gian này “nói thật” cho bạn biết về những gian dối của họ, chắc bạn không có đủ giấy bút để ghi chép. Người đời gian dối muôn mặt. Gian dối trên mọi phương diện, mọi lãnh vực. Gian dối trong mọi tầng lớp xã hội. Gian dối không trừ tuổi tác, từ tuổi thơ đến tuổi già. Và khi con người gian dối nhiều rồi thì những dối gian của họ trở thành chính sự thật trong cuộc sống hằng ngày của họ.

Tôi nhớ ngày còn bé, tôi thường nghe má than thở câu: “Thế gian làm cho tôi lo buồn.” Lúc đó tôi không hiểu gì lắm, nhưng cũng làm bộ ra vẻ là người có suy nghĩ. Tôi hỏi má: “Tại sao người ta lại gọi là thế gian hả má?” Không chút ngần ngại, má tôi đáp: “Vì thế giới này đầy dẫy những gian dối, nếu không người ta đã gọi là 'thế ngay' rồi.” Và tôi sống mãi với câu trả lời đơn sơ đó.

Điều làm cho tôi suy nghĩ là tại sao con người có khuynh hướng chiều về sự gian ác hơn là sự thật. Phải chăng là vì người ta sợ sự thật? Phải chăng sự thật đem đến cho họ nhiều mất mát? Người ta nói “sự thật mất lòng.” Sự thật không những làm cho người ta mất lòng, mà còn mất của, mất danh vọng, địa vị, mất tình yêu và có thể mất tất cả, kể cả mạng sống. Có lẽ vì vậy mà con người không muốn mất đi cái cuộc sống an toàn, nên họ đi xa dần sự thật.

Vì muốn bảo vệ sự sống an toàn, nên con người không những nói dối với nhau nhưng còn nói dối với chính mình. Nói dối với người khác may ra còn có chút lợi. Nói dối với chính mình không biết có lợi lộc gì không? Nói dối là để che đậy cho cái “tôi” bất toàn mà thôi.

Ngày nay người ta nói nhiều đến khoa tìm hiểu tính tình con người, gọi là “Enneagram” (Cha Chu Quang Minh dịch là “cửu loại” trong cuốn sách “Biết mình để sống vui”). Tôi có dịp đọc nhiều sách về Enneagram, nghe thuyết giảng về Enneagram, bàn luận với nhiều người về khoa học này. Người thích cũng nhiều mà người chống đối cũng có. Có người thì hững hờ với những khám phá này. Ngược lại có người lạm dụng một cách sai lầm. Có một điều tôi ghi nhận: Enneagram là một khoa học về tâm lý giúp con người nhìn nhận rõ tính tình của mình. Khác với các khoa khác, Enneagram nói nhiều và nói rất rõ về những khuyết điểm của một người và nguồn gốc tại sao người đó hành động như vậy. Tôi nghĩ, có thể người ta không chấp nhận Enneagram là vì họ không dám nhìn thấu cái sự thật xấu xa của một con người. Chấp nhận trong an bình những tính xấu của mình là chấp nhận sự thật. Và sự thật đó sẽ dẫn đưa con người từ bóng tối ra ánh sáng, sẽ giúp con người vượt ra khỏi những ràng buộc để bay về một chân trời tự do hơn.

Đi tìm sự thật, nói sự thật, chấp nhận sự thật là đi tìm một cuộc sống trong khiêm tốn. Không phải chúng ta không muốn sống trong sự thật, có lẽ chúng ta chưa khiêm nhường đủ để chấp nhận sự thật. Càng học hỏi, tôi càng thấy mình không biết gì. Càng sống tôi càng gặp được nhiều người đáng cho tôi kính phục. Càng gặp nhiều chống đối, tôi càng biết rõ về con người “thật” của mình. Biết không phải để buồn tủi nhưng để sự thật giúp tôi thăng tiến. Nhìn sự thật của người khác rất dễ. Chấp nhận sự thật của chính tôi sao khó quá, khó như trường hợp của người bạn trẻ trong câu chuyện sau đây:

Truyện kể rằng có một tay buôn trẻ kia, từ một địa vị tầm thường được đưa lên giữ những chức vụ quan trọng trong hãng. Khi giao thiệp với những người quý phái, anh bắt đầu để ý đến một nữ tài tử đẹp và nổi tiếng. Và những ngày tháng kế tiếp, người ta thấy anh luôn thắp tùng người đẹp trong nhiều buổi dạ hội tại những nơi sang trọng.

Một ngày kia anh quyết định xin cưới người nữ tài tử đó. Nhưng trước khi ngõ lời, để khỏi bị làm lẫn, anh đến văn phòng thám tử tư để thuê người theo dõi cô này và báo cáo cho anh biết về tông tích của cô. Công việc này được giao cho một người hoàn toàn không biết gì đến thân chủ.

Một thời gian sau, sở thám tử tư gửi cho anh một bản tường trình như sau: “Người nữ tài tử anh nhờ chúng tôi theo dõi rất nổi tiếng và được nhiều người kính trọng. Quá khứ của cô không một vết nhơ, cách giao tế của cô không thể chê trách được. Chỉ có một điều đang làm chấn động dư luận là thời gian gần đây, người ta thấy cô giao du với một tay buôn trẻ tuổi mà thanh danh của anh ta rất đáng nghi ngờ.”¹

Biết mình là một hồng ân. Chấp nhận sự thật về chính con người của mình là một hồng ân. Biết cái sự thật yếu kém của tôi để tìm về một sự thật trọn vẹn hơn. Chấp nhận con người bất toàn của tôi để tôn thờ một CON NGƯỜI hoàn mỹ hơn. Tôi kết thân với nhiều người, nhưng nếu bảo tôi đặt trọn niềm tin nơi họ, chắc tôi không làm được vì họ cũng có những bất toàn như tôi, và ngược lại, chắc cũng không ai dám tin tưởng tuyệt đối vào cái con người mỏng giòn của tôi. Nên tôi muốn tìm đến một NGƯỜI, người đó sẽ chỉ cho tôi đâu là sự thật. Người đó có đủ tư cách cho tôi đặt trọn niềm tin suốt cuộc đời. Và cuộc hành trình của tôi trên dương thế này là cuộc hành trình tìm về với con người “THẬT” đó.

¹ Tony Castle, *Quotes and Anecdotes* (New York: Costello Publishing, 1986).
Nói Thật - Nói Dối - Sr. Thanh Thủy

Lạy Chúa,

*Mặc dầu Chúa đã cảnh cáo trong Phúc Âm rằng
đừng bận tâm đến cái rác
trong mắt tha nhân
nhưng hãy quan tâm đến
cái sà trong mắt của mình.*

*Bắt lỗi của tha nhân sao dễ quá Chúa ơi!
chấp nhận lỗi của mình sao khó quá.*

*Xin ban cho con
trái tim thương cảm của Chúa,
trái tim sống trong sự thật,
trái tim đi tìm sự thật,
trái tim phấn đấu cho sự thật,
và trái tim đau buồn khi đánh mất sự thật,
để con sống quảng đại với tha nhân hơn,
và nghiêm phạt với chính mình hơn.*

*Cái “Tôi” của con luôn đòi hỏi sự dễ dãi cho mình
và sự khắt khe cho kẻ khác.*

*Cái “Tôi” của con đau khổ trước những gian dối
của người khác, nhưng lại biện hộ
cho những dối gian của chính mình.*

*Xin giúp con luôn sống
trong ánh sáng sự thật của Chúa
để con được giải thoát
xin dạy cho con biết nói
những gì mình muốn nói
làm những gì mình nên làm
và luôn là chứng nhân của sự thật
được thể hiện qua Lời của Chúa.*

Amen.